

สัจญญตาธรรม

ฉบับย่อ

พุทธทาสภิกขุ

ย่อโดย กิกขุ ฉ.ช. วิมุตตยานันทะ

CD-MP3 Original Voice เสียงของท่านพุทธทาส ต้นฉบับจากธรรมทานมูลนิธิ

สุญญตารธรรม

ฉบับย่อ

พระครู...

ย่อโดย กักขุ อ.ช. วิมุตตยานันท์

ย่อจากภาคผนวกว่าด้วยสุญญตารธรรม ในหนังสือธรรมโฆษณ์

ชื่อ สุญญตาปริทรรศน์ เล่ม ๒ ของพุทธทาสภิกขุ

สัญญาบัตรธรรม ฉบับย่อ

พุทธทาสภิกขุ

ย่อโดย ภิกขุ ฉ.ช.วิมุตตยานันทะ

- พิมพ์ครั้งที่ ๒ : พฤษภาคม ๒๕๕๔
จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ
บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด
คณะที่ปรึกษา : เกียรติ ปรัชญาศิลป์ปฐมิ, กิตติ ปิยพสุนทรา
ประธานกรรมการบริหาร : บัญชา เณิมชัยกิจ
กรรมการผู้จัดการ : โชนรังสี เณิมชัยกิจ
บรรณาธิการบริหาร : วรุตม์ ทองเชื้อ
บรรณาธิการ : สนม นิลวรรณ
แบบปก/รูปเล่ม : ฌัฐพล รัมมปที
ถ่ายภาพ : สมคิด ชัยจิตวนิช
ฝ่ายโรงพิมพ์ : ไพบุลย์ ชาคิริยานนท์, จีรวรรณ พยาขรินทร์กูร
ฝ่ายขาย : มณีนุชชา ศิริวงษ์, อุดร ปัญญาชัย
ฝ่ายการตลาด : อัครณัฐ ชุมนุ้ม, เกวลี ดวงเด่นงาม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พุทธทาสภิกขุ

สัญญาบัตรธรรม ฉบับย่อ. พิมพ์ครั้งที่ ๒ --กรุงเทพฯ : สุภาพใจ, 2554.
246 หน้า.

1. ธรรมะกับชีวิตประจำวัน. I.ชื่อเรื่อง.

294.3144

ISBN : 978-616-14-0110-8

- จัดจำหน่าย : สายส่งสุภาพใจ บริษัท บั๊ค ไทม์ จำกัด
๒๑๔ ซ. พระรามที่ ๒ ซอย ๓๘ ถนนพระราม ๒
แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐
โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑, ๐-๒๔๑๕-๖๕๐๗
โทรสาร ๐-๒๔๑๖-๗๗๔๔
www.booktime.co.th
พิมพ์ที่ : ฝ่ายโรงพิมพ์ บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด
โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๖-๓๒๙๔

พิมพ์

กรณายกบนอบสายตา
www.greenread.com

อ่านได้

คำนำ

สำนักพิมพ์

สฤณยูตาธรรม ฉบับย่อ เป็นหนังสือที่ทางสำนักพิมพ์สุภาพใจจัดทำขึ้นในวาระครบรอบ ๑๐๕ ปีชาตกาลของท่านพุทธทาสภิกขุ (๒๔๔๙-๒๕๕๔) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแผ่หลักคำสอนของท่านให้แก่ขยายกว้างไกลมากยิ่งขึ้น และเพื่อแสดงความกตัญญูตเวทีตาทวายเป็นอาจริยบูชาในวาระดังกล่าว โดยสำนักพิมพ์ฯ ได้คัดเลือกธรรมะที่สำคัญทางพุทธศาสนาซึ่งมีเนื้อหาโดดเด่นน่าสนใจ เหมาะที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหลากหลายแง่มุม แล้วให้ชื่อชุดว่า “ลัดสั้นถึงธรรม” ๕ เล่ม คือ ๑. หลักปฏิบัติเกี่ยวกับปฏิจจำนุสบาป ๒. อริยสัจสำหรับคนสมัยใหม่ ๓. สฤณยูตาธรรม ฉบับย่อ ๔. อิทัปปัจจยตาที่มรรวาสต้องเรียนรู้และปฏิบัติ ๕. บรมธรรม ฉบับย่อ

สฤณยูตาธรรม ฉบับย่อ เป็นธรรมบรรยายของท่านพุทธทาสภิกขุเมื่อวันที่ ๑๖ - ๒๗ เมษายน ๒๕๑๔ (รวม ๑๒ ครั้ง) เคยจัดพิมพ์อยู่ในภาคผนวกว่าด้วยสฤณยูตาธรรม ในหนังสือธรรมโฆษณชื่อสฤณยูตาปริทรรณ เล่ม ๒ ภิกขุ ฉ.วิมุตตยานันทะ ได้อยู่เป็นเล่มเล็กแล้วให้สำนักพิมพ์สุภาพใจจัดพิมพ์ออกมาเมื่อปี ๒๕๔๕ บัดนี้ได้จัดพิมพ์ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งโดยจัดรูปเล่มให้มีสีสันสวยงามขึ้น เนื้อหาในเล่มนี้ ได้มุ่งเน้นให้ทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งฆราวาสผู้ครองเรือน ได้ศึกษาเรียนรู้สฤณยูตา ซึ่งเป็นหลักคำสอนที่เป็นหัวใจของพุทธศาสนาตั้งแต่ต่ำสุดจนถึงสูงสุดหลากหลายแง่มุม เพราะถ้ารู้และเข้าใจ “สฤณยูตา” อย่างถูกต้องแล้ว จะทำให้การปฏิบัติได้ผลจริงและง่ายขึ้น เป็นการย่นการศึกษ และปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์อย่างแท้จริง

สฤณยูตา เป็นเพชรเม็ดเอกของพุทธธรรม เป็นธรรมะที่ทุกคนควรสนใจศึกษาปฏิบัติ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะทำให้อยู่เย็นเป็นสุข ทุกวัน และทุกกรณี

สำนักพิมพ์สุภาพใจ
พฤษภาคม ๒๕๕๔

คำนำ

ในการพิมพ์รวมเล่มครั้งที่ ๑

หนังสือเรื่อง “สุญญตาธรรม (ฉบับย่อ)” ได้ยืมมาจากหนังสือ “สุญญตาปริทรรศน์ เล่ม ๒” ของพุทธทาสภิกขุ ตัดตอนเอามา เฉพาะภาคผนวก ว่าด้วย “สุญญตาธรรม” ตั้งแต่หน้า ๒๖๑ ถึงหน้า ๕๒๐ มี ๑๒ ตอน ส่วนตอนที่ ๑๓ เป็นการตอบปัญหา ได้ตัดออก เมื่อย่อแล้ว ได้นำลงพิมพ์เผยแพร่ในนิตยสาร “ชาวพุทธ” ของพุทธนิคม เชียงใหม่ จนจบ.

ในการย่อเรื่อง “สุญญตาธรรม” นี้ มีความประสงค์จะรวบรวม ให้เป็นภาคผนวกของหนังสือ “ไควล์ยธรรม (ฉบับย่อ)” เพราะเป็น เรื่องเดียวกัน คือ เป็นการกล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับ “ความว่าง” อย่าง เดียวกัน.

บัดนี้ หนังสือ “ไควล์ยธรรม (ฉบับย่อ)” ได้พิมพ์รวมเล่มเสร็จแล้ว เป็นหนังสือขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ หนาถึง ๒๐๖ หน้า มี ๖๒๕ ข้อ ส่วน “สุญญตาธรรม” เมื่อย่อลงแล้วได้ ๔๓๗ ข้อ คิดเป็นจำนวนหน้าประมาณ ๑๗๐ หน้า ถ้ารวมเข้าด้วยกันจะเป็นหนังสือที่หนาเกินไป จึงต้องแยกออกมามีพิมพ์ต่างหาก

ส่วนภาคผนวกของหนังสือ “ไควล์ยธรรม (ฉบับย่อ)” ได้รวบรวมเรื่องเกี่ยวกับการจัดงาน “ปลงศพ” ของหลวงพ่อพุทธทาส นาลงแทน ซึ่งมีเพียง ๓๔ หน้า (หน้า ๒๐๗ – ๒๔๐).

ในการรวบรวมพิมพ์เรื่อง “สุญญตาธรรม (ฉบับย่อ)” เป็นความประสงค์ของสำนักพิมพ์ “สุภาพใจ” โดยการแนะนำของสมาชิกสวนโมกข์ ผู้อ่านหนังสือ “ไควล์ยธรรม (ฉบับย่อ)” ทราบว่าข้าพเจ้าได้ย่อหนังสือชุด “ธรรมโฆษณ์” ของหลวงพ่อพุทธทาสไว้หลายเรื่อง และที่ยังมิได้พิมพ์รวมเล่มก็มีอยู่ คุณวรุตม์ ทองเชื้อ กับคุณสามารถ ยังยืน แห้งสำพิมพ์ “สุภาพใจ” ได้ไปพบข้าพเจ้าที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี เพื่อปรึกษาเกี่ยวกับการนำต้นฉบับไปพิมพ์รวมเล่ม.

ข้าพเจ้าได้มอบหนังสือ “คู่มือมนุษย์ (ฉบับย่อ)” ซึ่งพิมพ์รวมเล่มเป็นครั้งที่ ๔ แล้ว ให้ไปพิจารณาในการจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ ๕

ปรากฏว่า สำนักพิมพ์ “สุภาพใจ” ได้จัดพิมพ์เป็นอย่างดี ด้วยความ
สุขุมรอบคอบและถูกต้องเพื่อต้องการให้หนังสือมีคุณภาพ ข้าพเจ้าจึง
ยินดีมอบต้นฉบับ “สุญญตาธรรม (ฉบับย่อ)” ให้จัดพิมพ์รวมเล่มเป็น
ลำดับต่อมา.

เกี่ยวกับเรื่อง “สุญญตา” หลวงพ่อพุทธทาสได้แสดงไว้ว่า
เป็นเรื่องเดียวที่รวมข้อปฏิบัติทั้งหมดของพุทธศาสนา ตั้งแต่ต่ำสุด
จนถึงสูงสุด และสามารถนำไปใช้ได้แก่บุคคลทุกเพศทุกวัย และ
ทุกสาขาอาชีพ โดยเหตุที่คนไม่รู้เรื่อง “สุญญตา” จึงทำให้เกิดปัญหา
ยุ่งยากลำบากเดือดร้อนขึ้นทั่วไปทุกวงการ นับตั้งแต่ครอบครัวจนถึง
ประเทศชาติ ตลอดถึงคนทั้งโลก ฉะนั้น เรื่อง “สุญญตา” เป็นสิ่งที่
ทุกคนควรสนใจศึกษาปฏิบัติ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จักทำให้
อยู่เย็นเป็นสุขได้ทุกวัน และทุกกรณี การที่สามารถเผยแพร่เรื่อง
“สุญญตา” ให้กว้างขวางสู่สังคมทั่วไป จัดเป็นบุญกุศลมหาศาล
จึงขอขอบคุณและอนุโมทนาเป็นอย่างสูงต่อสำนักพิมพ์ “สุภาพใจ”
ไว้ ณ โอกาสนี้.

ในการบรรยายเรื่อง “สุญญตา” หลวงพ่อพุทธทาสมีความ
สนใจอยู่อย่างหนึ่งคือ เมื่อพูดถึงเรื่องสุญญตาหรือความว่าง คนส่วน
มากเข้าใจไปว่าเป็นความ “ว่างเปล่า” ไม่มีอะไรเลย จึงไม่สนใจ

ความจริง “ในความว่างมีความเต็ม” คือเต็มไปด้วยความสงบสุข เปรียบการกำจัดสิ่งสกปรกออกไปเสีย ที่ตรงนั้นก็จะเต็มอยู่ด้วยความสะอาด อันทำให้เกิดความสุข นั่นแสดงว่า “เมื่อว่างจากความสกปรก จะทำให้เต็มอยู่ด้วยความสะอาด” – “ว่างจากกิเลส ทำให้เต็มอยู่ด้วยธรรมะ” – “ว่างจากความทุกข์ ทำให้เต็มอยู่ด้วยความสุข” ถ้าเข้าใจได้อย่างนี้ ใครๆ ก็ย่อมต้องการความว่าง คือ “สุญญตา”.

การที่ชาวพุทธไม่สนใจเรื่อง “สุญญตา” หลวงพ่อพุทธทาสมีความเห็นว่า มีส่วนมาจากพระไม่สอนเรื่อง “สุญญตา” เพราะเห็นว่า พันสมัย พระบางพวกยังมีการต่อต้านเรื่องสุญญตาว่า ไม่มีในพุทธศาสนา เป็นของมหายานที่แต่งขึ้นทีหลัง โดยเหตุนี้ จึงมีการตัดความมุ่งหมายที่แท้จริงของการบวชออกไปเสีย คือ ในการบรรพชาอุปสมบทมีคำกล่าวแสดงถึงจุดมุ่งหมายของการบวชไว้ว่า “บวชเพื่อดับทุกข์ เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง” แต่คำกล่าวตอนนี้ถูกตัดออกเสียแล้ว ด้วยความเข้าใจว่า เรื่อง “สุญญตา” หรือ “นิพพาน” เป็นเรื่อง พันสมัยเสียแล้ว แม้บางพวกยังรักษาคำกล่าวตอนนี้ไว้อยู่ แต่เอาไว้ตามประเพณีเท่านั้นเอง จึงไม่มีการสอนเรื่องนี้ มีพระมหาเถระผู้ใหญ่รูปหนึ่ง ได้แสดงความเห็นไว้ว่า “ชาวพุทธมีแต่ศีล ๕ ก็พอแล้ว” ที่ท่านกล่าวอย่างนี้ก็เพราะเห็นว่าแม้แต่ศีล ๕ ก็ไม่มี เมื่อศีล ๕ ไม่มีแล้วสุญญตาจะมีได้อย่างไร.

การที่เป็นอย่างนี้ ตรงกับพุทธทำนายที่ว่า ในอนาคตกาล คนจะไม่สนใจเรื่อง “สุญญตา” หรือ “นิพพาน” ดังพระพุทธานุชาตินิมิต्तว่า “...ในกาลที่ยาวฝ่ายอนาคต จักมีภิกษุทั้งหลาย ผู้ที่มีได้อบรมกาย มีได้อบรมศีล มีได้อบรมจิต มีได้อบรมปัญญา... สุตตันตะเหล่าใดที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมายซึ้ง เป็นชั้นโลกุตตระว่าเฉพาะด้วยเรื่องสุญญตา เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจักไม่ฟังด้วยดี จักไม่เงี่ยหูฟัง จักไม่ตั้งใจเพื่อรู้ทั่วถึงและจักไม่สำคัญว่า เป็นสิ่งที่ควรศึกษาเล่าเรียน” ดังนี้ ข้อนี้เป็นกรกล่าวถึงพระ เมื่อพระไม่สนใจชาวบ้านก็ยิ่งหมดหวัง

การที่ว่า “ไม่สนใจ” หมายถึง คนส่วนมาก เพราะคนส่วนน้อยยังมีความ “สนใจ” อยู่บ้าง มิฉะนั้นจะไม่เกิดสวนโมกขพลาราม จะไม่เกิดหลวงพ่อกุศลสารทาส ผู้มีจุดยืนอย่างมั่นคงตลอดกาล ในการประกาศธรรมฝ่ายโลกุตตระ จนทำให้พุทธบริษัทเมืองไทยส่วนหนึ่ง มีความตื่นตัวสนใจธรรมะฝ่ายโลกุตตระ อันว่าด้วยเรื่อง “สุญญตา” หรือ “นิพพาน” นับเป็นการทวนกระแสมิให้พระพุทธานุชาตินิมิต्तไหลไปสู่ความเสื่อม.

ความจริงศาสนาไม่ได้เสื่อม คนต่างหากที่เสื่อมจากศาสนา เพราะไม่สนใจธรรมะฝ่ายโลกุตตระ อันหมายถึงเรื่องเกี่ยวกับ

“สุญญตา” ถ้าเข้าใจหลักธรรมเรื่อง “สุญญตา” จะทำให้เห็นว่า ข้อปฏิบัติทุกขั้นตอนของพระพุทธศาสนา ย่อมมี “สุญญตา” เป็นพื้นฐาน แม้ศีล ๕ ก็เป็นข้อปฏิบัติเพื่อ “สุญญตา” ข้อนี้เป็นอันกล่าวได้ว่า เมื่อรู้เรื่อง “สุญญตา” เพียงเรื่องเดียว จะทำให้รู้เรื่องอื่นทั้งหมดในพระพุทธศาสนา ดังมีคำกล่าวว่า “รู้หนึ่งรู้หมด”.

สัณฺญาณแห่งความหายนะของสังคัมแห่งพระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้ อยู่ที่พระนวกะ คือ พระบวชใหม่ที่ไม่เห็นความสำคัญของธรรมะหรือพระพุทธศาสนา จึงมีการบวชตามประเพณีเพียง ๕ วัน ๗ วัน ๑๕ วัน แล้วลาสิกขาไป แม้พระนวกะที่บวชเข้าพรรษา ๓ เดือนก็ไม่สนใจศึกษาธรรมวินัย ไม่อยู่ในโอวาทของพระอุปัชฌาย์อาจารย์ เป็นลักษณะของผู้มีความอวดดีดื้อรั้น ชอบทำอะไรตามความพอใจของตนเอง อันเป็นเรื่องของการเพิ่มพูนกิเลส ทั้งนี้เป็นเพราะมีปัญญา รู้จักแต่เรื่องวัตถุ จึงทำให้จิตใจมีความมืดบอดต่อการที่จะรู้จักคุณธรรมในทางจิตใจ.

ความจริงปัญหานี้แก้ได้ไม่ยาก เพียงแต่ทำให้เขาหันมาสนใจธรรมะ โดยเฉพาะธรรมะเกี่ยวกับ “สุญญตา” เมื่อเขาสามารถรู้และเข้าใจ แล้วนำ “สุญญตาธรรม” มาปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ปัญหาทั้งหมดจักสั่นลงไปเองโดยไม่ต้องแก้ เปรียบการเทน้ำออกจากแก้ว

เพียงแต่ตะแคงแก้ว น้ำก็จะไหลออกมาเองจนหมด แต่ความยากอยู่ที่เขาไม่ยากเท เพราะไม่รู้ว่ น้ำที่อยู่ในแก้วนั้นเป็นยาพิษ คิดจะเทเข้าปากทำเดีว ด้วยสำคัญผิดว่เป็น “น้ำอำมฤต”.

ในการแสดงธรรม พระพุทธเจ้าทรงปรับใจผู้ฟังให้เชื่อเสียก่อน จึงจะแสดง เช่น ตอนแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ ที่แรกพระปัญจวัคคีย์ไม่เชื่อว่าพระองค์ตรัสรู้แล้ว ครั้นเมื่อปรับความเข้าใจจนเกิดความเชื่อแล้ว จึงได้ทรงแสดง “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” อันทำให้พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรม ดังนี้.

จิตใจของคนสมัยนี้ ถูกระบบการศึกษาแห่งวัตถุนิยมซุดย้อมเสียจนดามีตหนาทึบ จึงไม่อาจมองเห็นแสงสว่างแห่งธรรมได้ ทำให้สำคัญตนว่มีความรู้มาก แต่ความจริงไม่รู้อะไรเลย เพราะยังตกอยู่ในสภาพที่เรียกว่า “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” เปรียบหึ่งห้อยใต้กะลาครอบ เพราะความรู้ทั้งหมดนั้นตั้งอยู่บนฐานของ “ความเปลี่ยนแปลง” อันเป็นต้นเหตุของความทุกข์ ส่วนความรู้ที่แท้จริงนั้นต้องตั้งอยู่บนฐานของ “ความไม่เปลี่ยนแปลง” อันไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่ เรียก “อนันตกาล” และ “อนันตเขต”.

สัญญาติแห่งหึ่งห้อยใต้กะลาครอบทั้งหลาย เมื่อได้ยินคำ ๒ คำนี้ จะก่อให้เกิดความฉงนสนเทห์เป็นอย่างยิ่ง มีความสงสัยว่คำเหล่านี้

มีอยู่ในโลกด้วยหรือ ทำนองเดียวกับคำประกาศของพระพุทธเจ้า เรียกร้องสาวกให้เข้าประตุนิพพาน อันเป็นแดนที่พ้นจากความตาย แต่ไม่มีใครสนใจ พวกกันวิ่งหนีกันไปหมด ดังพระพุทธภาษิตมีว่า “ประตุนครแห่งความไม่ตาย ตถาคตเปิดโล่งไว้แล้ว เพื่อสัตว์ทั้งหลาย เข้าถึ้นอันเกษม กระแสแห่งมารผู้มีบาป ตถาคตปิดกั้นเสียแล้ว กำจัดเสียแล้ว ทำให้หมดพิษสงแล้ว ภิกษุทั้งหลาย ! เธอทั้งหลาย จงเป็นผู้มากมุนด้วยปราโมทย์ ปราภวนาธรรมอันเกษมจากโยคะเถิด”. ดังนั้นเป็นการทำให้เกิดความสงสัยแก่ชาวโลกว่า “นครแห่งความไม่ตายมีอยู่หรือ”. ผู้ที่ไม่เชื่อจึงพากันวิ่งหนีไปเข้า “ประตุนครแห่งความตาย” ของพญามารกันหมด.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงนำแผนปัญญาของชาวโลกไว้ ๓ ประการ เปรียบดอกบัว ๓ เหล่า คือ ดอกบัวเหนือน้ำ ดอกบัวเสมอน้ำ และดอกบัวใต้น้ำ หนังสือนี้พิมพ์ขึ้นเพื่อประโยชน์แก่บุคคล ๒ ประเภท คือ ผู้มีปัญญาประเภทดอกบัวพ้นน้ำ กับ ดอกบัวเสมอน้ำ ส่วนดอกบัวใต้น้ำนั้นสุดวิสัยจริงๆ ที่จะตามลงไปช่วยได้ เพราะพระพุทธเจ้าก็ไม่อาจช่วยบุคคลพวกนี้ได้ ถ้าใครซึ้นตามลงไปช่วย อาจถูกฉุดให้ตายอยู่ใต้น้ำก็เป็นได้.

มีเรื่องเล่าว่า เทวดามาชวนหนอนที่คลุกเคล้าอยู่ในหลุมส้วมให้ไปอยู่สวรรค์ด้วยกัน หนอนเห็นว่าอยู่ในหลุมส้วมสบายดีแล้ว แถมยังชวนเทวดาให้ไปอยู่ด้วยกันในหลุมส้วม ต้องยอมรับว่าบุคคลประเภทนี้มีอยู่ อย่าพยายามชวนขายเสียให้ยากเลย จงปล่อยไปตามวิถีทางของเขาเถิด ลักษณะอย่างนี้ พระพุทธเจ้าทรงปลงสังเวชว่า “เกิดมาเป็นหมันเปล่า”.

สำนักพิมพ์ “สุภาพใจ” ยอมเสี่ยงเป็นอย่างมาก ในการตัดสินใจพิมพ์ “สุญญตาธรรม (ฉบับย่อ)” ออกเผยแพร่ เพราะเห็นว่า “ไกววัลยธรรม (ฉบับย่อ)” อันกล่าวด้วยเรื่อง “ความว่าง” เหมือนกัน ยังขายไม่ค่อยออกเลย เพราะมีคนสนใจน้อยมาก มีหลายคนแม้ขนาดครูบาอาจารย์ได้รับแจกหนังสือ “ไกววัลยธรรม (ฉบับย่อ)” ไปแล้ว บอกว่าอ่านไม่รู้เรื่อง ความจริงเป็นเรื่องในตัวเองทั้งสิ้น คนเราเมื่อไม่พยายามชวนขายให้รู้จักตัวเองแล้ว เรื่องมันก็จบกันแค่นั้น.

คนส่วนมากเข้าใจผิดคิดว่า ในความว่างมีความว่างเปล่า แต่ที่แท้ในความว่างมีความเต็ม ยกตัวอย่างเช่น เมื่อว่างจากความสกปรกจะเต็มอยู่ด้วยความสะอาด – ว่างจากความทุกข์ย่อมเต็มอยู่ด้วยความสุข – ว่างจากกิเลส ย่อมเต็มอยู่ด้วยธรรมะ ดังนั้นเป็นต้น ขอให้ทุกท่านจงได้รับ “ความเต็ม” ตามประสงค์ โดยอาศัยเครื่องมือ

คือ “ความว่าง”... ใครอยากเอามากจักได้น้อย ใครอยากเอาน้อยๆ
จักได้มาก ใครไม่เอาอะไรเลยคือว่าง จักได้ทั้งหมด “ว่างคือเต็ม”.

ภิกขุ ฉ.ช. วิมุตตยานันทะ
วัดพระเจดีย์งาม ต.บ่อตรุ อ.ระโนด จ.สงขลา
๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	๓
คำนำในการพิมพ์รวมเล่มครั้งที่ ๑	๔
บทนำ วางคือเต็ม	๑๗
๑. สุนฺยตาธรรมเป็นเรื่องทั้งหมดของพุทธศาสนา	๔๑
๒. สุนฺยตาธรรมเป็นเรื่องทั้งหมดของพุทธศาสนา (ต่อ)	๕๑
๓. สุนฺยตาธรรมคือพุทธศาสนาเดิมแท้	๖๓
๔. สุนฺยตาธรรมกับจิตว่างเกี่ยวข้องกันอย่างไร?	๗๗
๕. สุนฺยตาธรรมจำเป็นแก่ฆราวาส	๙๗
๖. สุนฺยตาธรรมจำเป็นแก่ฆราวาส (ต่อ)	๑๑๗
๗. สุนฺยตาธรรมจำเป็นแก่คฤหัสถ์	๑๓๕
๘. สุนฺยตาธรรมสำหรับวนปรัสถ์และสันยาสิ	๑๕๙
๙. สุนฺยตาธรรม สรุปลความสุนฺยตาธรรม	๑๗๓
๑๐. สุนฺยตาธรรม สุนฺยตาเกี่ยวกับการปฏิบัติ	๑๘๙
๑๑. สุนฺยตาธรรม หัวใจของการปฏิบัติเกี่ยวกับสุนฺยตา	๒๐๕
๑๒. สุนฺยตาธรรม สิ่งทีเรียกว่า “สติ” เพียงคำเดียว	๒๑๙

ສຸລຸກຕາຣຣມ ຈັບຍ່ອ

ถ้ามีการเจริญ “สติสัมปชัญญะ” ในชีวิตประจำวัน
จะทำให้พบกับพระนิพพานทุกราวไป

บทนำ

ว่างคือเต็ม

“ในความเต็มมีความว่าง ในความว่างมีความเต็ม”

สิ่งที่ชาวโลกต้องการเอามาให้เต็มมีอยู่ ๒ อย่างคือ “ลาภ” กับ “เกียรติ” ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสอยู่เสมอว่า สิ่งอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือของสรรพสัตว์ทั้งหลายได้แก่ “ตัวเรา” (เกียรติ) กับ “ของเรา” (ลาภ)

ในทางจิตวิทยา ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งจิตวิทยา” ได้แก่ ซิกมันด์ ฟรอยด์ ได้บัญญัติต้นเหตุแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ว่า มาจาก “กามารมณ์” อันหมายถึงสิ่งที่เรียกว่า “ของเรา” แต่แอดเลอร์ผู้เป็นศิษย์ของฟรอยด์แย้งว่า มาจาก “ความต้องการเป็นคนสำคัญ” อันนี้ได้แก่สิ่งที่เรียกว่า “ตัวเรา” อาจารย์กับศิษย์มองเห็นคนละด้าน ความจริงถูกทั้งสองคนแต่ถูกคนละด้าน เมื่อ

เอามารวมกันแล้ว ก็เป็นความสมบูรณ์ตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งบัญญัติความยึดถืออันเป็นต้นเหตุของพฤติกรรมทั้งมวลของมนุษย์ลงในสิ่ง ๒ สิ่งคือ “ตัวเรา” (อัตตา) กับ “ของเรา” (อัตตนิยา).

เมื่อเกิดความต้องการขึ้น เพื่อแสวงหาให้ได้มาในสิ่ง ๒ ประการ คือ “ลาภ” (ของเรา) กับ “เกียรติ” (ตัวเรา) ชาวโลกผู้ไม่รู้ย่อมนำไปแสวงหาด้วย “การเอา” ตามอำนาจของความอยาก เมื่อถูกผลักดันไปด้วยความอยาก จะทำให้เกิดความไม่รู้จักอิม ไม่รู้จักพอ ได้ก็เหมือนไม่ได้ เพราะได้แล้วไม่เอา จะไปเอาสิ่งที่ยังไม่ได้อยู่รู้ไป ทำให้เหน็ดเหนื่อยกระหืดกระหอบอยู่ตลอดเวลา เมื่อตัวเองไม่พอ ก็เป็นเหตุให้มีการแย่งชิงกับผู้อื่นซึ่งมีความไม่พอเหมือนกัน ทำให้มีการเอารัดเอาเปรียบกันด้วยอำนาจความเห็นแก่ตัว นำมาซึ่งการทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน ถึงกับมีการฆ่าแกงกันในที่สุด จนกลายเป็นสงครามมหาสงคราม ทั้งหมดนี้มาจาก “ความอยาก” ที่ไม่รู้จักพอตัวเดียว.

ในเมื่อมีความไม่รู้จักพอในสิ่งที่ได้มา นั้นเป็นการถึงสภาวะแห่งความล้มเหลวของชีวิต เพราะผู้ที่พอไม่ได้คือคนยากจนคนแค่น แม้จะมีทรัพย์สินนับด้วยร้อยล้านก็ตาม ถ้าไม่พอก็เป็นเหมือนไม่มีเกี่ยวกับเรื่องนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า “สนตุฏฐิปรมฺ ธิโน - ความ

สันโดษเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง” ความสันโดษ หมายถึง การ “รู้จักพอ” ยินดีตามมีตามได้ ถ้าทำความรู้สึกให้รู้จักพอ ยินดีตามมีตามได้นั้นแหละคือผู้ร่ำรวยที่แท้จริง ผู้รู้จักพอย่อมไม่เป็นทาสของความอยาก คือว่างจากความอยาก ทำให้มีความเป็นอยู่อย่างเป็นผู้เต็มไปด้วย ความร่ำรวย เมื่อมีความยินดีในสิ่งที่มีอยู่สิ่งนั้นเป็นของเรา ถ้าไม่ยินดีถึงจะมีมากก็ไม่ใช่ของเรา เพราะความอยากจะผลักดันให้ไปเอาสิ่งที่ยังไม่มีอยู่ร่ำไป. มีก็เหมือนไม่มี นี่คือลักษณะของสิ่งที่เรียกว่า “ใน ความเต็มมีความว่าง”.

ในการแสวงหาให้ได้มาทั้งลาภและเกียรติ จักสำเร็จได้ด้วย “การให้” มิใช่สำเร็จได้ด้วย “การเอา” คือให้ลาภให้เกียรติแก่ผู้อื่น แล้วทั้งลาภและเกียรติจึงจะตกมาเป็นของเรา คือทำลาภและเกียรติให้ว่างไปจากเรา แล้วลาภและเกียรตินั้นจะกลับมาเต็มอยู่ในเรา คนส่วนมากมักจะมีการอิจฉาริษยาในลาภและเกียรติของผู้อื่น เมื่อจิตของเราไปทำลายความดีของคนอื่น ความดีนั้นจะมาอยู่ในใจเราได้ อย่างไร พวกเห็นแก่ตัวจักหาความเจริญมิได้ ผู้ที่มีความเห็นแก่ตัวย่อมมีความตระหนี่ถี่เหนียว หวงแหนในลาภของตัว จักไม่ยินดีที่จะสละช่วยเหลือผู้อื่น ผู้นั้นจะประสบความวิบัติในที่สุด ทรัพย์นั้นจะถูกทำลายด้วยโจรบ้าง ถูกทำลายด้วยไฟบ้าง เพราะไม่มีบุญคุ้มครอง

การช่วยเหลือผู้อื่นคือการทำบุญ เกี่ยวกับเรื่องนี้ พระเยซูสอนว่า จงสะสมทรัพย์ไว้ในสวรรค์ที่โจรลักไม่ได้ ไฟไหม้ไม่ได้ อย่าสะสมทรัพย์ไว้ในโลกที่โจรลักได้ ไฟไหม้ได้ ที่ว่าสะสมทรัพย์ไว้ในสวรรค์ หมายถึงการสะสมทรัพย์ไว้ในจิตด้วย การสร้างบุญกุศลแห่งการให้ การสะสมทรัพย์ไว้ในโลก หมายถึงการสะสมทรัพย์ไว้เป็นวัตถุด้วยการเอา คือยึดถือเอาเป็นของตน ความจริงทุกสิ่งมิใช่ของเรา แต่เป็นของธรรมชาติ เรามายืมใช้ชั่วคราวเท่านั้น.

สิ่งที่เรียกว่า “ลาม” ได้แก่ทรัพย์สมบัติข้าวของเงินทองทั้งหลาย พระพุทธเจ้าทรงเปรียบด้วย “อุจจาระ” พระภิกษุที่เห็นแก่ลาม เห็นแก่ปัจจัยสี่ พระองค์ทรงดำนิว่า “ภิกษุกินคูถ” คูถคืออุจจาระ เปรียบด้วยสัตว์กินคูถ ในประเทศอินเดีย เรียก “ตัวกึ่งสหกะ” เกี่ยวกับเรื่องนี้มีข้อสังเกตอยู่ว่า ใครฝันว่าเปื้อนอุจจาระจักได้ลาม แต่ถ้าฝันว่าเปื้อนอุจจาระแล้วล้างออกเสียคือเสียลาม.

“อุจจาระ” เป็นอาหารอันโอชะของสัตว์เดรัจฉาน เมื่อสัตว์เดรัจฉานเห็นกองอุจจาระ จะรีบเข้าไปกอบโกยเอาด้วยความยินดี คนกินอุจจาระเหมือนกัน แต่กินโดยอ้อม คือใส่ปุ๋ยต้นไม้ไปก่อน แล้วคนกินผักพืชผลไม้ที่สำเร็จมาจากอุจจาระ อุปมาข้อนี้ พระพุทธเจ้าต้องการจะชี้ให้เห็นว่า ผู้ใดแสวงหาทรัพย์ด้วยความอยาก ด้วยความ

เห็นแก่ตัว เช่น พวกโจร พวกคดโกง ทุจริตคอร์รัปชั่น พวกเล่นหวย เล่นเบอร์ เล่นการพนัน เป็นต้น เป็นลักษณะของผู้เป็นทาสเงิน เป็นผู้ มีฐานะเท่าเทียมกับเดรัจฉาน เมื่อตายไปจะไปเกิดเป็นเดรัจฉาน โดย เหตุนี้ ท่านผู้รู้จึงไม่เป็นทาสเงิน ไม่ตกอยู่ในอำนาจของเงิน ไม่ถือเอา เงินเป็นพระเจ้า มีการใช้เงินในฐานะผู้เป็นนาย คือสละไปก่อนแล้วจะ กลับมาเป็นของเราทีหลัง เหมือนอุจจาระใส่ปุ๋ยต้นไม้ อันนี้เป็น ลักษณะของมนุษย์อันหมายถึงผู้มีใจสูง คือสูงกว่าเดรัจฉาน เมื่อตาย ไปจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์.

ผู้เป็นมนุษย์จะใช้เงินด้วยการให้ การบริจาค การเสียสละ เพื่อเห็นแก่ความสุขของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม นำา ประหลาดตรงที่ว่า เงินทองข้าวของทรัพย์สินสมบัติที่สละออกไป มัน กลับมาเป็นของเราคือแปรรูปเป็น “ธรรมธาตุ” หรือ “คุณธรรม” มา อยู่ທີ່จิต มาสะสมอยู่ในจิตเหมือนกับฝากธนาคารจิตเอาไว้ เพราะเรา เสียสละด้วยเจตนาของจิต คำที่กล่าวว่า “ทำดีได้ดี” ก็คือได้คุณธรรม เกิดขึ้นในจิต เมื่อสิ่งเหล่านั้นไปอยู่ในจิตแล้ว จะกลายเป็นแก้วสารพัดนึก คือนึกเมื่อไรได้เมื่อนั้น.

โดยเหตุนี้ คนโบราณจึงสอนว่า “เอาบุญก่อนแล้ววัดตุมา เอง” คือสละไปก่อนแล้วผลตอบแทนจะมาทีหลัง แต่การเสียสละ

นั้นต้องไม่หวังผลตอบแทน จึงจะได้บุญเต็มที คือทำบุญแบบปิดทองหลังพระ สุภาจิตติเบตมีว่า “เมื่อท่านทำประโยชน์ผู้อื่นอยู่ ไม่จำเป็นต้องทำประโยชน์เพื่อตน เพราะนั่นเป็นประโยชน์ของตนอยู่แล้ว” ฉะนั้น ผู้ที่เข้าใจในกฎแห่งกรรมจึงกล่าวว่า “ทำอย่างไรได้อย่างนั้น”...เมื่อทำประโยชน์ผู้อื่น ประโยชน์นั้นเป็นของเรา ดังตัวอย่างมีว่า “ผู้ใดทำบุญด้วยอาหาร จะไม่อดอาหาร” ดังนี้ เป็นต้น.

การให้ การบริจาค การเสียสละ หมายถึง การทำวัตถุให้ว่างจากเราไปเสีย แต่แล้วกลับไปเต็มอยู่ในจิต โดยเหตุนี้ สุภาจิตติจึงกล่าวไว้ว่า “ในความว่างมีความเต็ม” เกี่ยวกับเรื่องนี้พระพุทธเจ้าทรงแสดงอุปมาไว้ว่า “เมื่อเรือนถูกไฟไหม้ สิ่งของใดที่นำหนีไฟออกมาได้ สิ่งของนั้นย่อมเป็นของเรา แต่สิ่งของใดที่นำออกมาไม่ได้ สิ่งของนั้นเป็นของไฟ คือถูกไฟไหม้หมด ฉันทใด สิ่งของใดที่นำออกจากกิเลสแห่งความเห็นแก่ตัว บริจาคออกเป็นทาน สิ่งของนั้นเป็นของเรา สิ่งใดที่กินเองใช้สอยเอง สิ่งนั้นสูญเปล่า เหมือนถูกไหม้ในเรือนที่ไฟไหม้ ฉันทนั้น”.

น่าสงสารนักการเมืองที่ไม่รู้ความจริงข้อนี้ มีการแสวงหาประโยชน์เพื่อตน หรือพวกของตน พวกนี้ประสพความหายนะล่มจมกันเป็นแถว แม้ว่าการเมืองต่างประเทศก็มีตัวอย่างให้เห็น ตรงกันข้ามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขของ

พสกนิกรทั่วประเทศ ทำให้พระองค์ทรงตั้งอยู่ในฐานะเป็นกษัตริย์ของโลก ได้รับการยกย่องสรรเสริญทั่วโลกว่าเป็นกษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรม มหาत्मคานธีของประเทศอินเดียก็เช่นเดียวกัน ทำหน้าที่เพื่อสันติสุขของชาวอินเดียและของโลก จึงได้รับการยกย่องเป็นมหาบุรุษของโลก “ผู้ไม่รู้จักตาย” การที่นักการเมืองของประเทศไทยส่วนมาก มองสิ่งที่เปิดเผยเหล่านี้ไม่เห็น เพราะถูกความคิดที่เป็นฝ่ายอกุศล ๓ ประการปิดบังเอาไว้ ชนิดที่เรียกว่า “เส้นผมบังภูเขา”.

ความคิดที่เป็นอกุศล ๓ ประการนั้น ได้แก่ ความคิดในทางกาม คิดในทางพยาบาท คิดในทางเบียดเบียน เรียก “อกุศลวิตก ๓” คือ กามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก หมายถึงความคิดที่จะเอา จะได้ จะมี จะเป็น ใครขวางทางมีการแย่งชิงผลประโยชน์กัน ก็มีการพยาบาทปองร้ายฆ่าแกงกัน ทั้งนี้เพราะมีความคิดไปในทางเห็นแก่ตัวเป็นพื้นฐาน อกุศลวิตกทำให้ใจมืดเป็นที่ดับของปัญญา มองไม่เห็นบาปบุญคุณโทษ ทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัดคับแคบใจ หวาดหวั่นระแวงภัยอยู่ตลอดเวลา พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเรื่องนี้เหมือนกับการเลี้ยงโคในฤดูทำนา ต้องเลี้ยงบนคันนาซึ่งเนื้อที่คับแคบ และต้องระวังอย่าให้วัวไปกินข้าวของชาวนา จะถูกปรับไหม.

กิเลสทั้งหลายทุกชนิดเกิดมาจากความเห็นผิด (มิจฉาทิฏฐิ) เมื่อรู้อย่างนี้วิธีแก้จึงไม่ยาก เพียงแต่ทำความเห็นถูก (สัมมาทิฏฐิ) ให้เกิดขึ้น จักทำให้กิเลสดับและความทุกข์ก็พลอยดับไปด้วย เพราะความทุกข์มาจากกิเลส นั่นคือ นำสิ่งที่ตรงกันข้ามกันมาแก้ ได้แก่ “กุศลวิตก ๓” คือ เนกขัมมวิตก (คิดออกจากกาม) อพยาปาทวิตก (คิดไม่พยาบาทปองร้าย) อวิหิงสาวิตก (คิดในทางไม่เบียดเบียน) กุศลวิตกทำให้ใจสว่างเป็นที่เกิดของปัญญา ทำให้รู้จักบาปบุญ คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเทียบเรื่องนี้เหมือนการเลี้ยงโคในฤดูที่เสร็จการเก็บเกี่ยวแล้ว มีพื้นที่โล่งกว้าง ไม่ต้องหวาดหวั่นระแวงภัย ปล่อยให้ฝูงโคกินหญ้าไปตามสบาย เพียงแต่เหลืออบดูเป็นครั้งคราวก็พอแล้ว.

อกุศลวิตกที่สร้างเป็นปัญหาสังคมอยู่ในเวลานี้ ได้แก่การขยายตัวของกามารมณ์อย่างสุดเหวี่ยงไม่มีขอบเขต จนถึงกับมีการซื้อขายสิ่งสนองกามารมณ์กันอย่างกว้างขวางระดับโลก ทั้งที่เป็นสินค้าเข้าและสินค้าออก ทั้งนี้เพราะมีความคิดแต่จะเพิ่ม ไม่รู้จักคิดที่จะลด เนื่องจากเข้าใจผิดคิดว่านั้นคือความสุขชั้นยอด ที่แท้เป็นความสุขชนิดตึ๋มน้ำตาลเจือยาพิษ...ในทางพยาบาทปองร้ายก็มาจากความเห็นผิด คิดว่าฆ่าเขาเราได้ประโยชน์ ที่แท้จะมีการสนองกรรมให้ตัว

เองถูกฆ่าในภายหลัง...ในทางเบียดเบียนหมายถึงการเบียดเบียนตนเอง ที่เห็นชัดเวลานี้คือปัญหายาเสพติด ความจริงยาเสพติดที่แรกให้ความสุขโปร่งโล่งเบาสบาย คลายเครียด แต่ผลที่ตามมาคือการเสพติดและทำลายตนเอง สิ่งเหล่านี้จักแก้ได้ด้วยการเปลี่ยนความคิดไปในทางตรงกันข้าม คือคิดตามทางของฝ่าย “กุศลวิตก”.

เกี่ยวกับความคิดในทางกาม พระพุทธเจ้าทรงแสดงโทษไว้ว่า “กามทั้งหลายมีรสอร่อยน้อย มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก โทษอันแรงร้ายมีอยู่ในกามนั้นอย่างยิ่ง” ทรงเปรียบอันตรายไว้หลายอย่าง เช่น การดื่มน้ำตาลเจือยาพิษ การเกาะขอบแพลง การถือคบไฟทวนลม ดังนี้ เป็นต้น ความคิดในทางกามเกิดมาจากการทำความรู้สึกในสิ่งนั้นว่าสวยงาม แต่ความจริงเป็นซากศพ ฉะนั้นเมื่อมองเห็นตามเป็นจริงว่า “เป็นอสุภะ” เป็นซากศพไม่สวยไม่งาม ความคิดในทางกามก็ดับ เป็นลักษณะของความอิม ความพอในทางกามารมณ์ เพราะไม่ต้องการอีกแล้ว นี่ไม่รู้จักคิดในทางปล่อยวาง เรื่องกามารมณ์จึงลุกลามเตลิดเปิดเปิงไปกันใหญ่ จนถึงกับพ้อทำผิดกับลูกสาวตนเองก็มี ข้าราชการผู้น้อยตามหัวเมือง มีความหนักใจในการต้อนรับเจ้าใหญ่นายโตจากส่วนกลาง คือ นอกจากจะมีการเลี้ยงดูอย่างดีแล้ว ยังต้องมีการปูเสื่อด้วย.

เกี่ยวกับความคิดในทางพยาบาทปองร้าย ความคิดอันนี้ที่แท้เป็นการจุดไฟเผาตนเอง คนอื่นโดยเฉพาะผู้ที่ถูกพยาบาทไม่รับรู้ด้วย ถ้าสำเร็จผลเป็นการฆ่าเขาตาย ย่อมหมายถึงการฆ่าตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนตายทั้งเป็น คือตายทางวิญญาณ คนที่ฆ่าผู้อื่นคือคนโง่ เพราะฆ่าได้แต่ร่างกายเขาเท่านั้น ส่วนจิตใจหรือวิญญาณมิได้ตายตามไปด้วย จักมีการเวียนว่ายไปสู่การเกิดใหม่ต่อไป โดยเหตุนี้ การตายทางกายจึงเปรียบเหมือนงูลอกคราบ งูทั้งคราบไว้ที่นี้ แต่ตัวงูไปทีอื่นแล้ว คราบงูเปรียบร่างกาย ตัวงูเปรียบจิตใจหรือวิญญาณ เมื่อเป็นอย่างนี้ การฆ่าผู้อื่นนอกจากจะไม่ถูกตัวจริงของเขาแล้ว ยังเป็นการช่วยรับบาปกรรมของเขามาเป็นของตัวเอง ฉะนั้น ผู้ที่คิดฆ่าผู้อื่นคือคนโง่ คนฉลาดจึงคิดในทางแผ่เมตตา เป็นการทำศัตรูให้เป็นมิตร มีการอยู่ร่วมกันในโลกอย่างมีความสุข.

การฆ่าผู้อื่นให้ตายสมใจ ต้องเป็นการฆ่าทางวิญญาณ คือทำวิญญาณของเขาให้อยู่ในอำนาจของเรา เช่น พระพุทธเจ้าฆ่าองคุลิมาลให้ตายจากโจรใจร้าย มาเกิดเป็นพระสงฆ์ผู้สงบ เป็นการทำให้องคุลิมาลมาอยู่ใต้อำนาจของพระพุทธเจ้า การฆ่าอย่างนี้เป็นชัยชนะที่เด็ดขาด ถ้าเป็นการฆ่าทางร่างกาย จะมีการจองเวรกันไม่สิ้นสุด การที่ใครคิดจะฆ่าใครสักคน แสดงว่าผู้นั้นทำไม่ดีกับเรา วิธีฆ่า

ที่ถูกวิธีคือ การเปลี่ยนความไม่ดีของเขาด้วยความดีของเรา ให้กลับมาเป็นมิตรสหายหรือเพื่อนตาย ในกรณีอย่างนี้ เป็นการเอาชนะด้วยเมตตาธรรม ฉะนั้น ถ้าคิดจะฆ่าใครสักคน จงฆ่าให้ถูกตัวเขาคือฆ่าวิญญาณ ทำตัวเขาให้มาเป็นของเรา หรือเป็นอย่างเดียวกับเรา คือเป็นคนเดียวกัน.

เกี่ยวกับความคิดในทางเบียดเบียน เป็นความคิดที่ตั้งอยู่บนความยึดถือว่าเป็นตัวเราของเรา ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวแสวงหาความสุขเพื่อตัวโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น การทำอย่างนั้นนอกจากจะเป็นความสูญเสียเปล่าแล้ว ยังเป็นการสร้างความทุกข์ให้เกิดขึ้นแก่ตนเองด้วย เพราะ “การให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว” ในกรณีพวกติดยาเสพติด ก็เป็นการแสวงหาประโยชน์เพื่อตัว เช่น คนสูบบุหรี่ในที่ชุมชน นอกจากเป็นการทำร้ายตนเองแล้ว ยังเป็นการทำร้ายผู้อื่นด้วย กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่ชุมชนได้ประกาศออกมาหลายปีแล้ว แต่ยังมีคนสูบบุหรี่บนรถเมล์อยู่อีก ทำไม่รู้ไม่ชี้ ไม่รู้สึกสะกิดใจบ้างเลยหรือว่าผิดกฎหมาย และเป็นที่รังเกียจของสังคม แม้ยาเสพติดอย่างอื่นก็มีลักษณะเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นด้วยอาการอย่างนี้ ตามที่กล่าวมานี้เป็นเพียงตัวอย่างบางประการเกี่ยวกับความคิดในทางเบียดเบียน.

วิธีแก้ความคิดในทางเบียดเบียน จักสำเร็จได้ด้วยการคิดในทางตรงกันข้าม คือคิดในทางไม่เบียดเบียนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ด้วยการปล่อยวางความยึดถือในความเป็นตัวเราของเรา ลักษณะอย่างนี้เป็นารแสดงถึงการเข้าไปเบียดเบียนความยึดถือ นั่นคือแก้ความคิดในทางเบียดเบียนด้วยการเบียดเบียนความยึดถือ ถ้าคิดด้วยความยึดถือ ทำให้เกิดทุกข์ ทำให้ตนเป็นศัตรูกับตนเอง ถ้าคิดด้วยการปล่อยวางความยึดถือ เป็นการทำให้ตนเป็นมิตรกับตนเอง เพราะทำให้เกิดความสุข.

การที่ต้องบรรยายเกี่ยวกับวิตก ๖ ประการมาอย่างยืดยาว ก็เพื่อต้องการเปิดตานักการเมือง ข้าราชการผู้ใหญ่ ตลอดจนนายทุนทั้งหลาย ผู้กำลังตกอยู่ใน “โมหะภูมิ” ตามพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง “พระมหาชนก” อันเป็นผู้กำลังนำชาติไปสู่ความหายนะ ด้วยความไม่รู้เท่าถึงการณ์ ให้เกิดความรู้สึกสำนึกในความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เพราะเหตุแห่งความคิดในทางอกุศล ๓ ประการ คือ คิดในทางกาม คิดในทางพยาบาท คิดในทางเบียดเบียน ให้เปลี่ยนความคิดไปในทางที่ถูกต้อง เป็นกุศล ๓ ประการ คือ คิดในทางออกจากกาม คิดในการไม่พยาบาท คิดในการไม่เบียดเบียน จักเป็นการทำให้เกิดความสุข ความสงบ และความ

รอดปลอดภัย ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนประเทศชาติโดยส่วนรวม เคยคิดกันบ้างหรือเปล่าว่า เมื่อชาติอยู่รอดทุกคนก็ปลอดภัย ใครคิดทำลายชาติด้วยการเอาตัวรอด ผู้นั้นจักไม่ได้รับความรอด.

ตามที่กล่าวมานี้ เป็นการชี้ให้เห็นถึงหลักในการแก้ปัญหา หรือแก้กิเลสอย่างถูกวิธี คือ นำสิ่งที่เป็น “คู่” กันมาแก้ เมื่อเกิด “อกุศลวิตก” ก็นำเอา “กุศลวิตก” มาแก้ ลักษณะอย่างนี้ ถ้ากล่าวให้ถูกต้องตามความเป็นจริงก็คือ เปลี่ยนตัวอกุศลให้เป็นกุศล เปรียบการแปลงข่าวสารให้เป็นข่าวสุกด้วยการหุง ข่าวสารเปรียบด้วยกิเลสอันเป็นฝ่ายอกุศล ข่าวสุกเปรียบด้วยธรรมะอันเป็นฝ่ายกุศล การหุงเปรียบด้วยปัญญา หมายความว่า เมื่อกิเลสเกิดขึ้น เอาปัญญามาเปลี่ยนให้เป็นธรรมะเสีย “อกุศลวิตก” เป็นกิเลส ใช้ปัญญามาเปลี่ยนให้เป็น “กุศลวิตก” จะทำให้พบธรรมะในที่เดียวกัน.

“อกุศลวิตก” มีความต้องการที่จะเอามาให้มีให้มากให้เต็ม ผลที่เกิดขึ้นกลับเป็นความว่างคือสูญเปล่า ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ถ้าทำ อกุศลวิตกให้ว่างเสีย โดยเอา “กุศลวิตก” มาแทนที่ จะทำให้จิตใจเต็มขึ้นด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ มีความสุขสงบ อันเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา สมดังสุภาษิตที่ว่า “ในความว่างมีความเต็ม” ถ้าเจ้าใหญ่ นายโตหรือนักการเมืองมีความเข้าใจเรื่องนี้กันบ้าง จะไม่มีการนำบ้านเมืองไปลงเหว ดังที่เป็นอยู่ในเวลานี้.

ถ้าพิจารณาให้กว้างขวางออกไปอย่างไม่มีขอบเขต จะพบว่า “สุญญตาธรรม” หรือ “ธรรมอันว่าด้วยความว่าง” จัดเป็นหัวใจของพุทธศาสนา ครอบคลุมธรรมะทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ คือเป็นทั้งหมดของพุทธศาสนา รู้เรื่อง “ความว่าง” เรื่องเดียว จักทำให้เข้าถึงได้ทุกเรื่อง ดังมีคำกล่าวที่ว่า “รู้หนึ่งรู้หมด” พระพุทธภาษิตที่หมายถึงสิ่งนี้คือ “สพเพ ธมมา นาลํ อภินิเวสยา – สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น” ดังนี้ นั่นคือปล่อยวางให้หมดแล้วจะได้ทั้งหมด หมายความว่า ถ้าทำทุกสิ่งให้ว่างจากความยึดถือ จักทำให้เข้าถึงสิ่งทั้งปวง มีสิ่งทั้งปวงเต็มอยู่ตรงนั้น อย่างนี้เรียกว่า “ว่างคือเต็ม”.

นักวิทยาศาสตร์ทำนายอนาคต คิดฝันจะไปยังดวงดาวต่างๆ นอกโลก พยายามอยู่เป็นเวลาสิบๆ ปี ไปถึงได้แค่ดวงจันทร์เท่านั้นเอง การไปในทำนองนี้คนทั้งโลกย่อมหมดหวังที่จะไป แต่พระพุทธเจ้ามีวิธีที่จะนำคนทั้งโลกให้ไปถึงทุกโลกได้โดยไม่ต้องไป เพราะมีหลักอยู่ว่า “ไม่ไป ไม่มา ไม่หยุด” จึงจะถึง การไปคือความโลภ การมาคือความโกรธ การหยุดคือความหลง ฉะนั้นการทำให้ว่างจากการไป การมา การหยุด จะทำให้ถึงโลกทุกโลกที่ตัวเองโดย “ไม่ต้องไป”.

มาคิดดูง่าย ๆ อย่างนี้ โลก ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว รวมทั้งจักรวาลต่างๆ สิ่งเหล่านี้ทั้งหมดย่อมตั้งอยู่ใน “อวกาศ” คือที่ว่าง ถ้ามีการทำตัวให้เป็นอวกาศ หรือที่ว่าง จักเป็นการทำให้เข้าถึงทุกโลกทุกสิ่ง หรือมีทุกสิ่งอยู่ตรงนั้นโดย “ไม่ต้องไป” เมื่อมีทุกสิ่งแล้วความอยากก็หมดไป นั่นคือ “ตัณหา” หรือความอยาก ย่อมดับไปพร้อมกับการเข้าถึงความว่าง เพราะมีความอím ความพอ ความเต็ม อยู่ตรงนั้น เปรียบคนกินอาหารอímแล้ว แม้จะมีอาหาร วิเศษอย่างไรมาอีก ก็ไม่ต้องการแล้ว การเปรียบในลักษณะอย่างนี้ ใครๆ ก็สามารถเปรียบได้กับสิ่งอื่น และจะได้ผลอย่างเดียวกัน คือ เมื่อพอแล้วอímแล้วย่อมไม่ต้องการอะไรอีก ผู้ที่มีชีวิตอยู่ด้วยความอím ความพอย่อมเป็นสุข ตรงกันข้ามกับผู้ที่ไม่รู้จักพอ ย่อมมีความหิว กระจายเป็นทุกข์ จะต้องตายไปอย่างโหดร้ายทารุณด้วยการหิว กระจาย เพราะไม่สามารถเอาอะไรติดตัวไปได้เลย ทั้งๆ ที่เก็บสะสม ไว้อย่างมากมายก่ายกอง คงจะตะโกนออกมาอย่าง “ตัวเถิน” ที่ เสียตายผ้าจิวรว่า “กูไม่ยอมๆ อย่าเอาของกูไป”.

เรื่องมีอยู่ว่า มีพระภิกษุรูปหนึ่งได้จิวรใหม่มา มีความรักหวง แหนในจิวรนั้นอย่างยิ่ง เมื่อตายไปด้วยจิตมีความผูกพันในจิวร ทำให้ไปเกิดเป็น “ตัวเถิน” อยู่ที่จิวรนั้น ตามระเบียบวินัยของสงฆ์

ต้องนำจิวรนั้นเข้าที่ประชุมสงฆ์ เพื่อลงมติมอบให้แก่ผู้ที่สมควรจะได้รับ แต่ตัวเส้นยังหวงผ้าจิวรนั้นอยู่ จึงร้องตะโกนออกมาว่า “กูไม่ยอมฯ” พระพุทธเจ้าได้ยินเสียงนั้น จึงสั่งพระอานนทให้เก็บผ้าจิวรนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะครบ ๗ วัน จึงค่อยนำมาจัดการตามระเบียบ ทั้งนี้เพื่อสงเคราะห์ “ตัวเส้น” อย่าให้เป็นบาปที่ไกรธพระสงฆ์ผู้รับจิวรไป เมื่อครบ ๗ วันตัวเส้นก็ตายแล้ว จึงจัดการได้.

ข้อนี้ต้องการแสดงให้เห็นว่า การยึดถือในวัตถุทรัพย์สินข้าวของเงินทาง ด้วยอาการที่ไม่รู้จักอ้อม ไม่รู้จักพอ จะทำให้พบกับความสูญเสียเปล่า เพราะทุกสิ่งย่อมเปลี่ยนแปลง ไม่มีอะไรเที่ยงแท้ถาวร ฉะนั้นใครต้องการเอาวัตถุมาให้เต็ม กลับได้ความว่างเปล่า สมดังสุภาษิตที่ว่า “ในความเต็มมีความว่าง”.

วิธีทำให้เข้าถึง “สูญญตา” หรือ “ความว่าง” เพื่อได้รับผลเป็นความเต็ม พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสติปัฏฐานสูตร ว่าดังนี้ :-

“อาตาปี สมปชาโน สติมา, วิเนยฺย โลเก อภิขุมาโทมนสฺส”

แปลว่า – มีสติ มีสัมปชัญญะ มีความเพียร, นำความพอใจและความไม่พอใจในโลกออกเสียได้.

สิ่งที่เรียกว่า “สติสัมปชัญญะ” เป็นเหตุ ความว่างจากความพอใจและความไม่พอใจเป็นผล หมายความว่า “สติ” ทำให้อารมณ์

ภายนอกว่าง “สัมปชัญญะ” ทำให้ตัวตนว่าง เมื่อว่างทั้งข้างนอกและข้างในกิเลสจึงไม่มีที่ตั้ง เมื่อจิตไม่มีกิเลสย่อมเป็นจิตที่บริสุทธิ์ในขณะนั้น มีความบริสุทธิ์อย่างเดียวกับจิตของพระอรหันต์ แต่ปรากฏเพียงชั่วขณะเดียวที่มีสติสัมปชัญญะ ถ้าเจริญ “สติสัมปชัญญะ” ให้มีความเพียรติดต่อนี่ขาดสายเป็น “อาตปปี” ความบริสุทธิ์อันนั้นจะเพิ่มพูนขึ้น เปรียบน้ำหยดลงตุ่มที่ละหยด ย่อมทำให้น้ำเต็มตุ่มได้ฉับใด การเจริญ “สติสัมปชัญญะ” บ่อยๆ จะทำให้ “ความว่างจากกิเลส” เพิ่มขึ้น ฉะนั้น.

โมฆราชมาณพได้ถามปัญหากับพระพุทธเจ้าว่า “อันบุคคลจักพิจารณาเห็นซึ่งโลกเป็นอย่างไร จึงพ้นวิสัยมัจจุราชเสียได้มัจจุราชจักมองไม่เห็น” พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า “ดูกรโมฆราชมาณพ ท่านจงเป็นผู้มีสติพิจารณาเห็นโลกโดยความเป็นของว่าง (สุญญตา) แล้วถอน “อัตตานุทิฏฐิ” ความตามเห็นว่าเป็นตัวตนออกเสียได้มัจจุราชจักมองไม่เห็น เป็นผู้ข้ามพ้นวิสัยแห่งมัจจุราชเสียได้” ดังนี้.

ข้อนี้เป็นการแสดงว่า “โลก” คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ อันจัดเป็นอายตนะภายนอก ๖ จักถูกทำให้ว่างโดยอาศัย “สติ” คือการกำหนดรู้อารมณ์ปัจจุบัน ส่วนการถอนความตามเห็นว่าเป็น

เป็นตัวตนคือ “อัตตานุทิฎฐิ” จักสำเร็จได้ด้วยการกำหนดซ้อนรู้ลงในสติ ได้แก่ “สัมปชัญญะ” เป็นการกำหนดอดีตของสติที่ดับไปแล้ว นั่นคือ สัมปชัญญะทำให้ความเห็นว่าเป็น “ตัวตน” เป็นของว่าง คือว่างจากอายตนะภายใน ๖ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เรียกว่า เป็นการทำให้ตัวหาย คือ “หายตัว” เมื่อตัวหายเสียแล้ว มัจจุราชจึงมองไม่เห็น เมื่อมัจจุราชมองไม่เห็นก็คือ “ไม่ตาย” เป็นการทำให้เข้าถึง “อมตธรรม” คือ “ธรรมแห่งความไม่ตาย” เรียกสั้นๆ ว่า “ผู้ไม่ตาย”.

ตามที่กล่าวมา เป็นการแสดงให้เห็นว่า การเข้าถึง “อมตธรรม” หรือความไม่ตาย จักสำเร็จได้ด้วยการเจริญสติสัมปชัญญะเมื่อว่างจากความตาย จักทำให้เต็มอยู่ด้วยความไม่ตาย คือ “อมตธรรม” หรือ “นิพพาน” – “ในความว่าง มีความเต็ม” อุปมาที่ว่า “สัมมาทิฎฐิเป็นรุ่งอรุณของนิพพาน” เป็นการแสดงถึงความสำคัญของสติสัมปชัญญะว่า เป็นต้นเหตุโดยตรงของนิพพาน คือเมื่อมี “สติสัมปชัญญะ” จะต้อง มี “นิพพาน” เพราะสติสัมปชัญญะเป็นองค์ประกอบของ “สัมมาทิฎฐิ”.

ตามความหมายของอุปมาว่ามีว่า เมื่อมีรุ่งอรุณคือมีแสงเงินแสงทองปรากฏขึ้นในยามเช้า อีกไม่นานดวงอาทิตย์ก็จะโผล่ขอบฟ้า

ขึ้นมา มืออยู่อย่างนี้เป็นประจำชั่วนาตาปี ไม่เคยละเลยหรือดเว้น ข้อนี้ฉันใด เมื่อมี “สติสัมปชัญญะ” หรือ “สัมมาทิฏฐิ” สิ่งก็ตามมาทุกคราวไป ไม่เคยหลีกเลี่ยงหรือยกเว้น สิ่งนั้นคือ “นิพพาน” ฉะนั้น ข้อนี้เป็นการแสดงว่า เมื่อมี “สติสัมปชัญญะ” สิ่งที่ปรากฏทันทีคือ “นิพพาน” เห็นได้อย่างนี้ย่อมทำให้เข้าใจได้ว่า การเข้าถึง “นิพพาน” เป็นสิ่งที่ไม่ยากเลย.

คนโบราณได้กล่าวเป็นคำสุภาสิตไว้ว่า “**สวรคีนอก นรกในใจ นิพพานอยู่ไม่ไกล หายใจได้ยิน**” ดังนี้ แสดงว่าทุกสิ่งมีได้ออยู่นอกตัว แต่เป็นสิ่งที่หาพบได้ในตัวเรา โดยเฉพาะนิพพาน ที่ว่าหายใจได้ยิน หมายความว่า จักพบนิพพานได้ที่ลมหายใจ เรียกการเจริญ “อานาปานสติ”.

ในการกำหนดดูลมหายใจ ต้องดูที่จุดกระทบภายนอกซึ่งมี ๒ จุด ได้แก่จุดที่ปลายจมูก กับจุดที่เหนือริมฝีปาก จุดใดจุดหนึ่ง ทั้งลมเข้าและลมออกพุ่งอยู่จุดเดียวนั้น ไม่ตามลมเข้า ไม่ตามลมออก ถ้าตามลมเข้าทำให้รู้สึกอึดอัด ตามลมออกทำให้คิดฟุ้งซ่าน เพราะหลักการมีอยู่ว่า “ฝึกกายต้องเคลื่อนไหว ฝึกใจต้องหยุดนิ่ง” คือนิ่งอยู่ที่จุดกระทบ ข้อควรระวังเกี่ยวกับลมหายใจ นอกจากจะไม่วิ่งตามลมแล้ว ยังต้องไม่แก่งลังทำลมเข้าออกด้วย การแก่งลังทำลม จะทำให้

เครียดและปวดหัว หากเข้าจะเป็นโรคประสาท กินไม่ได้นอนไม่หลับ มีคนเคยทำผิดและได้รับโทษอย่างนี้มาแล้ว.

การเพ่งดูลมหายใจตามแบบโบราณ ใช้คำบริกรรมว่า “พุท - โธ” ดูลมเข้าบริกรรมว่า “พุท” ดูลมออกบริกรรมว่า “โธ” ในที่นี้ การบริกรรมคือการเพ่งดูลมเข้า - ลมออกที่จุดกระทบ ซึ่งมีอยู่ ๓ ขั้นตอน คือ :-

๑. กำหนดดูฐานลม บทบริกรรม “พุท - โธ”

๒. กำหนดดูลมสุด เป็นการเจริญ “สติ” ด้วยคำว่า “หนอ” บทบริกรรม “พุทหนอ - โธหนอ”

๓. กำหนดสัมปชัญญะขณะกลั่นลม ด้วยคำว่า “แล้ว” บทบริกรรม “พุทหนอ, พุทแล้ว - โธหนอ, โธแล้ว”

การเจริญ “สติสัมปชัญญะ” เป็นการทำให้รู้แจ้ง “อริยสัจ ๔” คือ สติสัมปชัญญะเป็นมรรค ทำการกำหนดรู้ทุกข์ ทำให้ทุกข์ดับ พร้อมสมุทัย นิโรธปรากฏ อย่างนี้เรียกว่า “อริยสัจ ๔” เกิดพร้อมในเวลาเดียวกัน เปรียบการทำความมืดให้หายไป ด้วยการทำแสงสว่างให้เกิดขึ้น เมื่อแสงสว่างเกิดขึ้น ความมืดย่อมหายไปพร้อมกันทันที แสงสว่างเปรียบด้วยมรรค ความมืดเปรียบด้วยทุกข์ นั่นคือ เมื่อมีมรรค ได้แก่ “สัมมาทิฐิ” หรือ “สติสัมปชัญญะ” ทำให้ทุกข์ดับ

ทันที รู้ได้แบบนี้ จะเห็นว่าการบรรลु “นิพพาน” เป็นสิ่งไม่สุดวิสัย
ทุกคนย่อมมีสิทธิ์และมีหวังต่อการบรรลุ “นิพพาน”.

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เมื่อใดแล ปัญญาอันรู้เห็นตามเป็นจริง
อย่างไร ในอริยสัจ ๔ เหล่านี้ของเรา ซึ่งมีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒
อย่างนี้ หมดจดติแล้ว เมื่อนั้น เราจึงได้ยืนยันตนว่า เป็นผู้ตรัสรู้
พร้อมเฉพาะซึ่งอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ไม่มีความตรัสรู้อื่นยิ่ง
กว่าในโลก” ดังนี้ ข้อนี้เป็นการแสดงว่า องค์แท้ของพระพุทธเจ้าคือ
“อริยสัจ ๔” ฉะนั้น ผู้ใดเข้าถึงอริยสัจ ๔ ชื่อว่าเป็นผู้เข้าถึงองค์แท้
ของพระพุทธเจ้า มีพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอย่างแท้จริง วิธีการเข้าถึง
อริยสัจ ๔ ก็คือการเจริญ “สติสัมปชัญญะ” ดังกล่าวแล้ว.

อริยสัจ ๔ ที่ประกอบด้วยรอบ ๓ อาการ ๑๒ มีดังนี้ :-

๑. นี่คือทุกข์ ทุกข์ควรกำหนดรู้ ทุกข์เรากำหนดรู้แล้ว
๒. นี่คือสมุทัย สมุทัยควรละ สมุทัยเราละได้แล้ว
๓. นี่คือนิโรธ นิโรธควรทำให้แจ้ง นิโรธเราทำให้แจ้งแล้ว
๔. นี่คือมรรค มรรคควรทำให้เจริญ มรรคเราทำให้เจริญแล้ว

ในการปฏิบัติอริยสัจ ๔ ขั้นแรกในมรรคไปกำหนดรู้ทุกข์ การ
กำหนดรู้ทุกข์เป็นลักษณะของ “สติ” การกำหนดรู้แล้วเป็นลักษณะ

ของ “สัมปชัญญะ” การเจริญ “สติ” กำหนดด้วยคำว่า “หนอ” การเจริญ “สัมปชัญญะ” กำหนดด้วยคำว่า “แล้ว” เช่นในการเห็นรูป กำหนดว่า “เห็นหนอ” ทำให้รู้ว่าง กำหนดข้างลงไปว่า “เห็นแล้ว” เป็นการทำให้ผู้เห็นว่าง ทำให้เกิดอาการ “สักว่าเห็น” กิเลสย่อมไม่มีที่ตั้ง เป็นการทำให้จิตให้บริสุทธิ์จากกิเลส การกำหนดอย่างนี้ ทำให้ “พาหิยะ” บรรลุพระอรหัตต์ ดังคำตรัสมีว่า :-

“ดูกรพาหิยะ เมื่อตาเห็นรูปสักว่าเห็น หูได้ยินเสียงสักว่าได้ยิน จมูกได้กลิ่นสักว่าได้กลิ่น ลิ้นได้รสสักว่าได้รส กายถูกต้องสัมผัสสักว่าสัมผัส จิตรู้ธรรมารมณ์สักว่ารู้ เมื่อสักแต่อย่างนี้เธอย่อมไม่มี ไม่มีทั้งโลกนี้ ไม่มีทั้งโลกหน้า ไม่มีทั้งท่ามกลาง นั่นแหละคือที่สุดแห่งทุกข์ละ” เมื่อพระองค์ตรัสจบลง “พาหิยะ” ก็บรรลุเป็นพระอรหัตต์ คำว่า “เธอย่อมไม่มี” หมายถึง “ความว่างจากตัวตน”.

ข้อนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า เมื่อเจริญ “สติสัมปชัญญะ” ทำให้จิตว่างจากความยึดถือ เป็นการทำให้จิตให้บริสุทธิ์ ทำให้บรรลุ “นิพพาน” ฉะนั้น ถ้ามีการเจริญ “สติสัมปชัญญะ” ในชีวิตประจำวัน จะทำให้พบกับพระนิพพานทุกคราวไป นานไปจะทำให้เต็มขึ้นด้วยนิพพาน นั่นคือ การทำให้จิตให้ว่างจากความยึดถือตัวตน จักเป็น การทำให้เต็มขึ้นด้วยนิพพาน โดยเหตุนี้ สุภาชิตจึงแสดงไว้ว่า “ใน ความว่างมีความเต็ม”

การนำ “สติสัมปชัญญะ” ไปใช้ในชีวิตประจำวัน หมายถึงการนำไปใช้ในทุกอย่าง ทั้งในการทำ การพูด การคิด เช่น ในการจับของ “จับหนอ – จับแล้ว” ในการวางของ “วางหนอ – วางแล้ว” ในการถือกระตุ “ถือหนอ – ถือแล้ว” ... “เดินหนอ – เดินแล้ว”, “นั่งหนอ – นั่งแล้ว” “นอนหนอ – นอนแล้ว”, “ปวดหนอ – ปวดแล้ว”, “โกรธหนอ – โกรธแล้ว” ดังนี้ เป็นต้น. ถ้าทำได้อย่างนี้จิตจะอยู่กับธรรมะ หรือนิพพาน.

ธรรมชาติของจิตย่อมไม่วางจากการเสวยอารมณ์ อารมณ์ของจิตมี ๒ อย่าง คือกิเลสกับธรรมะ ถ้ามีสติสัมปชัญญะตามรู้กาย เวทนา จิต ธรรม จะทำให้จิตอยู่กับธรรมะ ถ้าขาดสติสัมปชัญญะ จิตจะอยู่กับกิเลส เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องรับผิดชอบตัวเอง ไม่มีใครช่วยใครได้ “ตัวใครตัวมัน”.

ขอจบเรื่องนี้ลงด้วยอุปมาเรื่อง “แม่เหล็ก” คือแม่เหล็กมี ๒ ขั้ว ได้แก่ขั้วบวกกับขั้วลบ ขั้วที่เหมือนกันย่อมผลักกัน ส่วนขั้วที่ต่างกันย่อมดูดกัน คนส่วนมากเมื่อต้องการบวก ได้เอาจบไปหากลับได้ลบ ที่ถูกต้องเอาจบไปหาจึงจะได้บวก ลบคือว่าง บวกคือเต็ม ฉะนั้นต้องทำให้ว่าง จึงจะเต็ม... “ว่างคือเต็ม”.

ภิกขุ ฉ.ช. วิมุตตานันทะ
วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

๘ เมษายน ๒๕๔๑

ถ้ารู้เรื่อง “สุนฺญตา” จะทำให้การปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์
ได้โดยตรง เป็นผลจริงและโดยง่าย

๑

สຸญญตารຮຣມ

เป็นเรื่องทั้งหมดของพุทธศาสนา

สิ่งที่เรียกว่า “สຸญญตາ” คือเรื่องทั้งหมดของพุทธศาสนา คำว่า “สຸญญตາ” แปลว่า “ความว่าง” ตามรูปภาษาบาลี แปลตามตัวว่า “สຸญ” ได้นำเรื่องนี้มาแสดงเมื่อ ๑๕ ปีมาแล้ว ทำให้เกิดปฏิกิริยาในทางต่อต้านว่ามีใช่พุทธศาสนา หรือเป็นพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน มิใช่ของฝ่ายเถรวาท ผู้ที่ได้ฟังแล้วแทนที่จะสนใจ กลับเกิดความกลัวขึ้น เพราะเข้าใจตามคำที่แปลไว้ว่า “สຸญเปล่า” เป็นการแปลด้วยความไม่รู้ เพราะใน “ความว่าง” นั้นมี “ความเต็ม” มิใช่ความสຸญเปล่า คือเต็มไปด้วยความหมายทั้งหมดของพุทธศาสนา. (๑)

สฺญตาทเป็นตัวแท้และเป็นหัวใจของพุทธศาสนา

ความรู้โดยทั่วไปของชาวพุทธ เห็นว่าพุทธศาสนามี ๒ ระดับ คือเปลือกกับแก่น หรือ โลภียะกับโลกุตตระ สำหรับเรื่อง “สฺญตาท” มีแต่แก่น ไม่มีเปลือก ไม่มีกระพี้ จึงตั้งอยู่ในฐานะเป็น “หัวใจ” ของพุทธศาสนา โดยเหตุที่มีเท่านั้นเอง สฺญตาทจึงกลายเป็นตัวแท้ทั้งหมดของพุทธศาสนาไปด้วย. (๒)

เปรียบด้วยเพชรเม็ดหนึ่ง มันก็เป็นทั้งหมดของตัวมันเอง และเป็นทั้งหัวใจของมันด้วย มันมีเพียงเท่านั้น และจะต้องเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ ไม่มีอะไรเจือปน เป็นสิ่งที่มีค่าสูงสุด. (๓)

ขอให้พิจารณาเพื่อทำความเข้าใจให้ได้ว่า เรื่อง “สฺญตาท” เป็นทั้งหัวใจและตัวแท้ทั้งหมดของพุทธศาสนา เรียนรู้เรื่องเดียวนี้ จะทำให้เข้าใจหลักพุทธศาสนาได้ทั้งหมด. (๔)

รู้เรื่องสฺญตาททำให้ประหยัดเวลาในการดับทุกข์

การพูดเรื่อง “สฺญตาท” เพื่อประหยัดเวลาของการศึกษาและปฏิบัติ “เพื่อการดับทุกข์” รู้เรื่องนี้เรื่องเดียว ทำให้รู้ทุกเรื่องทั้ง ๘๔,๐๐๐ ธรรมขันธ์ “รู้หนึ่งรู้หมด” นับเป็นการย่นเวลาอย่างยิ่ง. (๕)

พุทธบริษัทไทยยังไม่สมบูรณ์ ยังไม่ถูกต้อง หรือล้าหลังมลาย ที่ไม่รู้ หรือไม่สนใจเรื่อง “สุญญตา” ดังเช่นเมื่อประกาศเรื่องนี้ออกไปในตอนแรกๆ ทำให้มีเสียงคัดค้านว่าเป็น “มิจฉาทิฎฐิ” มาบัดนี้ เริ่มมีการสนใจกันมากขึ้น ต้องใช้เวลาถึง ๑๕-๒๐ ปี จึงจะทำให้มีการยอมรับเรื่อง “สุญญตา”.

(๖)

ขอยืนยันว่า ถ้ารู้เรื่อง “สุญญตา” จะทำให้การปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์ได้โดยตรง เป็นผลจริงและโดยง่าย เป็นการย่นเวลาในการศึกษาและปฏิบัติ เพื่อการดับทุกข์อย่างแท้จริง.

(๗)

สุญญตาเป็นเพชรของพุทธธรรม

สิ่งที่เรียกว่า “สุญญตา” เป็นเพชรของธรรมะในพุทธศาสนา พุทธบริษัททุกคนจะต้องถือเอาเพชรเม็ดนี้ให้ได้ในที่สุด มิฉะนั้นแล้ว จะเป็นหมั่นเปล่า.

(๘)

การค้นหาเพชรเป็นเรื่องยาก ดังความเห็นของลัทธิมหายาน แสดงไว้ว่า “คนเหล่านี้หาเพชรไม่พบ เพราะว่ามันซ่อนอยู่ที่หน้าผากของเขาเอง” ขอให้สังเกตดูที่หน้าผากพระพุทธรูป มีจุดอะไรอยู่จุดหนึ่ง เรียก “อุณาโลม” หรือบางพวกเรียก “ตาที่สาม” คือ

ตาปัญญา เป็นตาสำหรับดูธรรมะ จัดเป็นสัญลักษณ์ของธรรมจักษุ ซึ่งสามารถเห็นได้ละเอียดลึกซึ้งกว่า “มังสจักษุ” หรือตาเนื้อ. (๙)

ความหมายของเพชรที่ซ่อนอยู่ที่หน้าผาก เป็นการแสดงถึงความยากในการที่จะมองเห็น เพราะเรื่องสุญญตาเป็นสิ่งเข้าใจยาก มองเห็นยาก และเข้าถึงได้ยาก แต่ก็ไม่สุดวิสัยสำหรับผู้มีปัญญา เปรียบการนำเพชรจากหินมาถูและเจียรระไน ย่อมไม่เป็นการยากสำหรับผู้มีความรู้ วิชาอันเองที่เป็นเส้นผมบังมุกเขา คือมิให้มองเห็นสุญญตา. (๑๐)

ความยากในการมองเห็นสุญญตา มีลักษณะเหมือนเส้นผมบังมุกเขา ความจริงธรรมชาติดรอบตัวเรา กำลังแสดงธรรมเรื่อง “สุญญตา” อยู่ตลอดเวลา แต่เรามองไม่เห็น เพราะคนส่วนมากชอบมองสิ่งนอกตัว หรือไกลตัว เพราะเห็นง่าย ส่วนการมองหาสุญญตา ต้องมองย้อนเข้าดูในตัวเอง คำที่ว่า “ซ่อนอยู่ที่หน้าผาก” หมายถึงการแนะนำให้มองย้อนดูตัวเองในภายใน แล้วจะพบ “สุญญตา” ที่ตัวเอง. (๑๑)

เมื่อมองเห็นสุญญตาที่ตัวเอง ก็จะทำให้มองเห็นความเป็นสุญญตาของสิ่งทั้งปวงด้วย เพราะทุกสิ่งมีสภาพอย่างเดียวกัน ตรงกับคำที่กล่าวว่า “รู้หนึ่งรู้หมด” นั่นคือ สุญญตาเป็นทั้งหัวใจและเป็นทั้งหมดของพุทธศาสนา. (๑๒)

พระพุทธเจ้าตรัสแต่เรื่องสุญญตา

ความหมายของธรรมะในพระไตรปิฎก เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า แสดงถึงลักษณะของ “สุญญตา” ในรูปแบบต่างๆ กัน โดยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า พระพุทธเจ้าไม่ตรัสเรื่องอื่น นอกจากเรื่อง “สุญญตา” โดยเฉพาะในพระไตรปิฎก ตอนสังยุตตนิกาย ทรงแสดงถึงเรื่อง “สุญญตา” โดยตรงไว้มากที่สุด. (๑๓)

มีพระพุทธานุญาตอยู่บทหนึ่งไม่ว่าอยู่ตรงไหนของพระไตรปิฎก ย่อมตรัสขึ้นต้นด้วยประโยคนี้ทั้งนั้น – “เอ เต สุตตุนตา ตถาคตภาสิตา คมภีรา คมภีรตถา โลกุตตรา สุนฺณตปฺปสิสฺสุตฺตา” มีคำอยู่ ๖ คำ ยกเว้น “เอ เต” ซึ่งเป็นคุณศัพท์ แปลว่า “เหล่าใด” (ดูคำแปลในข้อ ๑๖)

สุตตุนตา – ระเบียบแห่งสูตร

ตถาคตภาสิตา – ที่ตถาคตตรัสแล้ว

คมภีรา – ลีลซึ่ง

คมภีรตถา – มีอรรธอันลีลซึ่ง

โลกุตตรา – เหนือโลก

สุนฺณตปฺปสิสฺสุตฺตา – เนื่องเฉพาะด้วยสุญญตา (๑๔)

ใจความของคำเหล่านี้มีว่า “ระเปียบแห่งสูตร” คือข้อความที่กล่าวไว้เป็นหลักเกณฑ์ เรียกว่า ระเปียบแห่งสูตรใดๆ ก็ตามที่ใดๆ ก็ตาม คือหมายถึงทั้งหมด ที่ตถาคตได้ตรัสแล้ว เป็นเรื่องลึกซึ้ง มีอรรถอันลึกซึ้ง เหนือโลก แล้วก็เนื่องด้วยสัญญา นี่เป็นการบ่งบอกอยู่ในตัวประโยคแล้วว่า ถ้าตถาคตตรัส ก็ต้องเป็นเรื่องที่เนื่องด้วยสัญญา. (๑๕)

เรื่องตรงกันข้าม คือเรื่องที่พระพุทธเจ้าไม่ตรัส ได้แก่ข้อความที่ว่า “เย เต สุตตนา – ระเปียบแห่งสูตรทั้งหลายใด กวิกตา – ที่พวกกวีร้อยกรองขึ้น กาเวยยา – อยู่ในลักษณะของกาพย์กลอน หรืออยู่ในลักษณะของกวีนิพนธ์ จิตตฤชรา – มีตัวอักษรอันวิจิตร จิตตพยณฺหา – มีพยัญชนะอันวิจิตร พาหิรกา – เป็นเรื่องภายนอก สาวกภาสิตา – เป็นคำที่สาวกภาสิต คือ สาวกกล่าว มีอยู่ ๖ คำเหมือนกัน. (๑๖)

คำว่า “พาหิรกา” แปลว่า เป็นไปในเรื่องภายนอก คือนอกเรื่อง หมายถึง นอกเรื่องแห่งความดับทุกข์ เพราะพระองค์ตรัส แต่เรื่องทุกข์กับความดับทุกข์เท่านั้น ถ้าไม่เป็นไปตามนี้ ก็เป็นเรื่องนอกเรื่อง. (๑๗)

พุทธศาสนาเป็นเครื่องดับทุกข์โดยตรง

สิ่งที่เรียกว่า “พุทธศาสนา” ต้องอยู่ในฐานะเป็นเครื่องดับทุกข์โดยตรง อย่างนี้เรียกว่า พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นศาสนา (religion) แต่ถ้าพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นปรัชญา เป็นวรรณคดี เป็นศิลปะ เป็นอะไรมากมายออกไปอีกหลายอย่าง อย่างนี้เรียกว่า “นอกเรื่อง” คือเป็นส่วนเกิน เพราะอยู่นอกขอบเขตของการดับทุกข์.

(๑๘)

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคบรรยายลักษณะของ “โลกวิทู” ของพระพุทธเจ้าไว้ว่า รู้จักโลกทางวัตถุ คือ รู้ว่าโลกยาวเท่าไร กว้างเท่าไร หนาเท่าไร และตั้งอยู่บนน้ำ มีปลาตัวใหญ่รองรับอยู่ นี่เป็นการบรรยายนอกเรื่องพุทธศาสนา เพราะคำว่า “โลกวิทู - รู้แจ้งโลก” นั้น โลกคือทุกข์ พระพุทธเจ้าทรงรู้แจ้งโลกคือทุกข์ ทรงรู้แจ้งโลกด้วยลักษณะ ๔ ประการ คือ ทรงรู้ว่า นี่คือโลก นี่คือโลก นี่คือเหตุให้เกิดโลก นี่คือความดับสนิทของโลก นี่คือทางให้ถึงความดับสนิทของโลก ทั้ง ๔ อย่างนี้ รวมอยู่ในร่างกายที่ยาวประมาณว่าหนึ่งนิ้วที่ยังเป็นๆ อยู่.

(๑๙)

เรื่อง “สุนฺยตา” ไม่มีลักษณะอันวิจิตรไพเราะโดยอักษรและพยัญชนะ แต่ไพเราะในทางดับทุกข์ ดังที่เรียกว่า งามในเบื้องต้น

งามในท่ามกลาง งามในเบื้องปลาย อะไรทำนองนั้น การดับทุกข์ได้ เป็นยอดของความไพเราะวิจิตรอันชื่นใจ ส่วนสิ่งที่มีไขสุญญตานั่นมัน ชื่นใจเพราะว่าไพเราะหูในทางกวีนิพนธ์. (๒๐)

ความเห็นของพระอริยเจ้ากับของชาวโลก ย่อมเห็น ตรงกันข้ามกัน สิ่งที่พระอริยเจ้าเห็นว่าเป็นทุกข์ ชาวโลกเห็นว่าเป็น สุข สิ่งที่พระอริยเจ้าเห็นว่าเป็นสุข ชาวโลกกลับมองเห็นว่าเป็นทุกข์ ดังเรื่อง “สุญญตา” ก็เช่นกัน ผู้รู้เห็นว่า “สุญญตา” มีความชื่นใจ จบใจที่ดับทุกข์ได้ แต่ฝ่ายที่ไม่รู้พูดถึงความไพเราะจับใจทางอักขระ ไพเราะทางพยัญชนะ อันเป็นสิ่งนอกเรื่องจากความดับทุกข์ มีความ แตกต่างตรงกันข้ามกันอย่างนี้. (๒๑)

ความไพเราะที่เป็นภาษาคน ได้แก่ตัวหนังสือ ทำให้ไพเราะหู ส่วนความไพเราะที่เป็นภาษาธรรม คือความดับทุกข์ได้ เป็นโลกุตตระ อยู่เหนือโลก ใครมองเห็นความเหนือโลกจะรู้สึกไพเราะ ฉะนั้นพระ ธรรมหรือความดับทุกข์ในพุทธศาสนา จัดเป็นกวีนิพนธ์ พระนิพนธ์ ก็เป็นกวีนิพนธ์เหมือนกัน เพราะว่ามีไพเราะลึกซึ้งตรงที่ดับทุกข์ ได้ แต่มิใช่เป็นการไพเราะทางหูด้วยตัวหนังสือหรือคำร้อยกรอง. (๒๒)

(สุญญตาธรรม ตอนที่ ๑ จบ)

พุทธศาสนาทุกรูปแบบ ย่อมเนื่องอยู่ด้วยสุนฺดรา
คือการปล่อยวางความยึดถือ ไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งปวง

ประวัติสังเขป

ภิกขุ ฉ.ชุติวณโณ, ภิกขุ ฉ.ช.วิมุตตานันทะ หรือ พระอธิการเฉลิม ชุติวณโณ อายุ ๗๐ ปี พรรษา ๔๙ เจ้าอาวาสวัดเจติยงาม ต.บ่อตรุ อ.ระโนด จ.สงขลา จบการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ (วุฒิกรุพิเศษมูล) นักธรรมชั้นตรี.

เกิดวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๗๐ ตรงกับวันอังคาร ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีเถาะ ณ ต.วัดสน อ.ระโนด จ.สงขลา บิดา - มารดา นายพาสน์-นางขิม นามสกุล พงศ์ไพศาล.

อุปสมบท อายุ ๒๒ ปี วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๔๙๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. ณ พัทธสีมา วัดสามบ่อ ต.วัดสน อ.ระโนด จ.สงขลา พระครูปทุมธรรมธารี เป็นพระอุปัชฌายะ.

สถานที่พำนักจำพรรษา

สำนักวัดราษฎร์บำรุง ต.ระโนด อ.ระโนด จ.สงขลา วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๔๙๒ พระแก้ว อโศโก เป็นเจ้าอาวาส เป็นเวลา ๓ เดือน

สำนักวัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) ต.เวียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๔๙๒ พระครูอินทปัญญาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) เป็นเจ้าอาวาส เป็นเวลา ๑๐ ปี.

สำนักวัดคูโองค์ (สวนพุทธธรรม) ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ พระปัญญานันทมุนี เป็นเจ้าอาวาส เป็นเวลา ๕ ปี.

สำนักวัดเจติยงาม ต.บ่อตรุ อ.ระโนด จ.สงขลา วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๐๗ พระครูเผือก คนธโร เป็นเจ้าอาวาส เป็นเวลา ๑๗ ปี

สำนักวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๔ พระราชนันทมุนี เป็นเจ้าอาวาส เป็นเวลา ๑๗ ปี ถึงปัจจุบัน (๒๕๔๐)

หน้าที่การงานก่อนอุปสมบท

หลังจากจบการศึกษาแล้วอยู่ช่วยงานทางบ้าน ๑ ปี (๒๔๘๗)

๒๔๘๘ – ครู ร.ร. สมพงศ์วิทยาจะทั้งพระ อ.สทิงพระ จ.สงขลา, ๒๔๘๙ – ครู ร.ร. ประชาบาล วัดบ้านใหม่ ต.บ้านใหม่ อ.ระโนด จ.สงขลา, ๒๔๙๑ – สารวัตรศึกษา ณ ที่ว่าการอำเภอระโนด จ.สงขลา, ๒๔๙๒ – เสมียนศึกษา ณ ที่ว่าการอำเภอระโนด จ.สงขลา ลาเพื่ออุปสมบท และลาออกจากราชการ ตั้งแต่บัดนั้นจนบัดนี้ (๒๕๔๐) เป็นเวลา ๔๘ ปี

หน้าที่การงานภายหลังอุปสมบทแล้ว

๒๔๙๒ – งานแม่บ้านสวนโมกขพลาราม – ไซยา, ๒๕๐๒ – งานบรรณาธิการ นิตยสาร “ชาวพุทธ” ของพุทธนิคมเชียงใหม่, ย่อความจากหนังสือ “คู่มือมนุษย์” ลงพิมพ์นิตยสาร “ชาวพุทธ”, พิมพ์รวมเล่ม “บทความประจำวันเพ็ญ” จาก “ชาวพุทธ”, พิมพ์รวมเล่ม “ตอบบาทหลวงฉบับพิสดาร” จาก “ชาวพุทธ”, มีบทความจาก “ชาวพุทธ” จำนวนมาก ที่ยังไม่ได้จัดพิมพ์รวมเล่ม, ๒๕๐๗ – งานก่อสร้างโรงเรียนและถาวรวัตถุ ณ วัดเจติยงาม โดยเฉพาะการบูรณะเจดีย์สมัยศรีวิชัย, งานธรรมทูตสายที่ ๙ (สายใต้), ย่อความจากหนังสือ “อิทัปปัจจยตา” ของพุทธทาสภิกขุ,

๒๕๒๔ ถึง ปัจจุบัน (๒๕๔๐)

งานอบรมพระนวกะ ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์, งานอบรมพระธรรมทายาท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์, สนองงานพระราชทานทุน ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์, พิมพ์หนังสือ “ผู้รักความยุติธรรม” (คู่มืออบรมพระธรรมทายาท), ย่อความจากหนังสือ “ไถวัลยธรรม” ของพุทธทาสภิกขุ, ย่อความจากหนังสือ “สุญญตาธรรม” ของพุทธทาสภิกขุ, ย่อความจากหนังสือ “อติมมยตาปริทีป” ของพุทธทาสภิกขุ (กำลังลงพิมพ์ในนิตยสาร “ชาวพุทธ” ถึงตอนที่ ๘ – มีทั้งหมด ๑๒ ตอน) ฯลฯ, เขียนบทความลงนิตยสาร “ชาวพุทธ” เป็นประจำ ในฐานะ “กองบรรณาธิการ”

แนะนำหนังสือ

หนังสือชุด “ลัดสั้นถึงธรรม” เนื่อหาโดยรวม เป็นการคัดเลือกหลักคำสอนสำคัญทางพุทธศาสนาที่มีเนื้อหาโดดเด่น น่าสนใจ เหมาะที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหลากหลายแง่มุม ในชุดนี้มีทั้งหมด ๖ เล่ม คือ

๑๑๐.-

๑. หลักปฏิบัติเกี่ยวกับปฏิจจสมุปบาท

เป็นหนังสือที่จะทำให้เรารู้ว่า ปฏิจจสมุปบาท เป็นเรื่องปัจจุบัน ที่เราควบคุมได้ ปฏิบัติได้ เมื่อสติถูกต้อง ก็จะป้องกันอารมณ์ที่มาระทบได้ทันที ซึ่งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ศึกษาและปฏิบัติตามจะได้ประโยชน์สุขในชาตินี้ ไม่ต้องรอถึงชาติหน้า และไม่ใช้ลักษณะข้ามภพข้ามชาติอย่างที่เข้าใจกัน ปฏิจจสมุปบาทเล่มนี้จะเป็นพื้นฐานให้เราศึกษา “ปฏิจจสมุปบาทจากพระโอษฐ์” เล่มใหญ่ได้ง่ายขึ้น

๑๓๐.-

๒. อริยสัจสำหรับคนสมัยใหม่

เป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับผู้เริ่มต้นศึกษาพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมยุคปัจจุบันที่มีทุกขมาก เพราะจะช่วยให้เข้าใจวิธีแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจแบบสรุป ลัดสั้น ซึ่งเชื่อว่าผู้มีความรู้ความเข้าใจเพียงเท่านั้นแล้วลงมือปฏิบัติตาม ก็เพียงพอจะดับทุกข์ได้ แต่ถ้าต้องการศึกษาให้ละเอียดยิ่งขึ้น แนะนำให้อ่าน “อริยสัจจากพระโอษฐ์” ซึ่งเป็นผลงานชิ้นเอกของท่านพุทธทาสเช่นเดียวกัน

๑๘๐.-

๓. สุตญัตถธรรม ฉบับย่อ

เนื้อหามุ่งเน้นให้ทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งฆราวาสผู้ครองเรือน ได้ศึกษาเรียนรู้สุตญัตถา ซึ่งเป็นหลักคำสอนที่เป็นหัวใจของพุทธศาสนาตั้งแต่ต่ำสุดจนถึงสูงสุดหลายหลายแง่มุม เพราะถ้ารู้และเข้าใจ “สุตญัตถา” อย่างถูกต้องแล้ว จะทำให้ปฏิบัติได้ผลจริงและง่ายขึ้น เป็นการย่นการศึกษาศึกษาและปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์อย่างแท้จริง สุตญัตถาเป็นธรรมะที่ทุกคนควรให้ความสนใจศึกษาและปฏิบัติ จะทำให้อยู่เย็นเป็นสุข ทุกวันและทุกกรณี

๑๐๐.-

๔. อภัยปงจยดาที่มรราวาสต้องเรียนรู้และปฏิบัติ

อภัยปงจยดา เป็นสิ่งที่มรราวาสจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา เพราะการเรียนรู้เรื่องอภัยปงจยดาจะทำให้เราได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับ คือ “การเห็นธรรม” หรือ “เห็นพระพุทธเจ้า” ท่านพุทธทาสกล่าวว่า ถ้าไม่รู้จักอภัยปงจยดา จะตกนรกทั้งเป็น ที่นี่และเดี๋ยวนี้ แต่ถ้ารู้จักอภัยปงจยดา ชีวิตจะไม่ถูกแผดเผาด้วยกิเลส จะมีความสุขสงบเป็นสุขในโลกนี้

๑๘๐.-

๕. บรมธรรม ฉบับย่อ

เนื้อหาในเล่มนี้ได้มุ่งเน้นให้คนเรานำบรมธรรมซึ่งเป็นสิ่งสูงสุดทางพุทธศาสนา ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่างในยุคปัจจุบันหลากหลายแง่มุม เช่น บรมธรรมกับการศึกษาของโลกปัจจุบัน บรมธรรมกับการทำงาน บรมธรรมกับชาวบ้าน บรมธรรมกับระบบการเมือง เป็นต้น บรมธรรม ฉบับย่อ เหมาะสำหรับผู้ต้องการหาคำตอบว่า คนเราเกิดมาทำไม? อะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดของมนุษย์? หาคำตอบได้ในเล่มนี้

๑๖๐.-

๖. โพธิปักขิยธรรม เครื่องมือวิเศษให้รู้แจ้ง

โพธิปักขิยธรรม เป็นธรรมะที่วิเศษและมีประโยชน์มากสำหรับผู้ต้องการศึกษาและปฏิบัติธรรม เนื่องจากธรรมะแต่ละข้อล้วนแต่เกี่ยวพันกันและกันให้ผู้ปฏิบัติตามได้บรรลุเป้าหมายสูงสุดทางพุทธศาสนา คือ รู้แจ้ง-หลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง (สุข-สงบเย็น-นิพพาน) หนังสือเล่มนี้เปรียบเหมือนคู่มือเดินทางอันวิเศษที่จะทำให้เราทุกคนก้าวไปถึงจุดมุ่งหมายของชีวิตอย่างแน่นอน ไม่ว่าสิ่งนั้นจะยากขนาดไหนก็ตาม!

สุญญตารธรรม

ฉบับย่อ

Phomma อโณปสัมมิต

เมื่อกล่าวถึง “จิตว่าง” ผู้ที่มีความรู้สึกผูกติดอยู่กับวัตถุ จะหมายถึง ความว่างที่ไม่มีอะไร แต่สิ่งที่เรียกว่า “จิตว่าง” ในที่นี้ หมายถึง ความว่างจากอุปาทาน เมื่อจิตว่างจากอุปาทาน ก็เป็นจิตที่บริสุทธิ์ และจิตที่บริสุทธิ์นั้น จักสำเร็จได้ด้วยสติปัญญา ฉะนั้น ในความว่างจึงมี “ความเต็ม” คือ เต็มอยู่ด้วยสติปัญญา ที่รู้จักตัวเองตามเป็นจริงว่า เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันเป็นที่ตั้งของความดับทุกข์สิ้นเชิง นี่คือ ประโยชน์แห่งการเข้าถึง สภาวะที่เรียกว่า “จิตว่าง”

ภิกขุ ด.ช. วิมุตตยานันทะ

ชุด สักสืบถึงธรรม

สุญญตารธรรม ฉบับย่อ + 2 CD

www.booktime.co.th

AA 0272 ศาสนาและปรัชญา

ISBN 978-616-14-0110-8

180.-

ภาพ : สมคิด ชัยจิตวนิช